

УДК 82.09:821.161.2-343

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-3\(33\)-186-198](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-3(33)-186-198)

Голубовська Ірина Владиславівна кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти та культури фахової мови, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м.Житомир, тел.: (0412) 47-08-22, <http://orcid.org/0000-0002-0875-8487>

Підгурська Валентина Юріївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти та культури фахової мови, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, тел.: (0412) 47-08-22, <http://orcid.org/0000-0002-9882-6390>

«ТУГА ЛЮДСЬКОГО СЕРЦЯ ПО НЕЗАБУТНЬОМУ»: ХУДОЖНЯ СВОЄРІДНІСТЬ ЛЕГЕНДИ «СВАНГІЛЬД- КНЯЗІВНА» НАТАЛЕНИ КОРОЛЕВОЇ

Анотація. У статті представлена спроба аналізу легенди Наталени Королевої «Свангільд-князівна» (цикл «Легенди старокиївські») у площині специфіки авторського переосмислення середньовічних українських і скандинавських народнопоетичних мотивів, сюжетів та образів. Упродовж усієї своєї творчості новелістка виявляла великий інтерес до фольклорних і літературних легенд. З'ясовано, що в основу сюжету «Свангільд-князівни» покладено історію заснування Києва, відому ще з літопису «Повість минулих літ», топонімічну легенду про походження річки Либідь, а також родинні перекази щодо ймовірного скандинавського походження Наталени Королевої по лінії Дуніних-Борковських від вікінга Вільфреда Швена й данської принцеси Сванельд. Образ Свангільд, яку авторка вважала своєю пращуркою, з'являється також в історичній повісті «Предок». Наголошено на тому, що у процесі моделювання художніх образів, у розробці типових для саги сюжетних мотивів, у використанні відповідної символіки письменниця звертається до традицій скандинавської епічної поезії.

У центрі легенди «Свангільд-князівна» перебуває жінка, яка прагне самостійно обирати свій шлях, протиставляючи власну волю патріархальному суспільству, що нав'язує їй певну роль. Художня своєрідність твору виявляється через символізм, глибокі психологічні портрети, експресивну мову й образність. Твір Наталени Королевої виходить за межі середньовічної історії, заглиблюючись у філософські роздуми про природу свободи, про людську долю та трагізм особистого вибору. Легенда «Свангільд-

князівна» є визначним зразком авторської художньої інтерпретації середньовічних фольклорних мотивів, що поєднує елементи історизму, символізму та психологізму.

Ключові слова: літературна легенда, сюжет, мотив, образ, ідейно-художня своєрідність.

Holubovska Iryna Vladyslavivna Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Primary Education and Culture of Professional Language, Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr, tel.: (0412) 47-08-22, <http://orcid.org/0000-0002-0875-8487>

Pidhurska Valentyna Yuriivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Primary Education and Culture of Professional Language, Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr, tel.: (0412) 47-08-22, <http://orcid.org/0000-0002-9882-6390>

“THE HUMAN HEART’S LONGING FOR THE UNFORGETTABLE”: THE ARTISTIC ORIGIN OF THE “PRINCESS SWANHILD” LEGEND BY NATALENA KOROLEVA

Abstract. The article presents an attempt to analyze the legend of Natalena Koroleva “Princess Swanhild” (the cycle “Legends of Old Kyiv”) in the context of the author's specifics of the reinterpretation of medieval Ukrainian and Scandinavian folk poetic motifs, plots and images. Throughout her work, the novelist showed great interest in folklore and literary legends. It was found that the plot of “Princess Swanhild” is based on the history of the founding of Kyiv, known from the chronicle “The Tale of Bygone Years”, a toponymic legend about the origin of the Lybid River, as well as family legends about the probable Scandinavian origin of Natalena Koroleva through the Dunin-Borkovsky line from the Viking Wilfred Schwen and the Danish princess Swaneld. The image of Swanhild, whom the author considered her ancestor, also appears in the historical novel “The Ancestor”. It is emphasized that in the process of modeling artistic images, in the development of plot motifs typical of the saga, in the use of appropriate symbolism, the writer turns to the traditions of Scandinavian epic poetry.

At the center of the legend “Princess Swanhild” is a woman who strives to choose her own path, opposing her own will to the patriarchal society that imposes a certain role on her. The artistic originality of the work is manifested through symbolism, deep psychological portraits, expressive language and imagery. Natalena Koroleva's work goes beyond medieval history, delving into

philosophical reflections on the nature of freedom, human destiny and the tragedy of personal choice. The legend “Princess Swanhild” is an outstanding example of the author's artistic interpretation of medieval folklore motifs, combining elements of historicism, symbolism and psychologism.

Keywords: literary legend, plot, motif, image, ideological and artistic originality.

Постановка проблеми. У самобутній спадщині Наталени Королевої літературні легенди посідають особливе місце. До цієї жанрової форми письменниця зверталася протягом усього життя; 25 творів було об'єднано в збірку «Легенди старокиївські», надруковану в 1942-43-му роках празьким журналом «Пробоем»⁵⁶. Точний час написання книжки дотепер невідомий.

Інтерес новелістки до призабутої епічної форми можна пояснити кількома чинниками. Ключова ознака легенди – наявність фантастичного, а то й містичного елементу, що подається як достовірний. Потяг до трансцендентного літераторка визнавала: «Я була досить приривчаєна, так мовити, мати звязки⁷ з ширшим світом, ніж його собі багато людей уявляє...» [1, С. 707]. Для Наталени Королевої у світі не існувало неприродного чи надприродного, бо Всесвіт створив Господь, і в ньому природне все. Сучасні їй критики відзначали характеристичний «наклін» авторки до «змальовування таємного в людському житті, явищ, які ми називаємо позаприродними» [2]. О. Копач вважала, що у творах письменниці сплетені «два світи в одну барвну і дуже багату тканину. Ці два світи це – світ видимий і світ невидимий» [3, С. 18].

Також великий вплив на літературне становлення дружини справив її другий чоловік, письменник Василь Королів-Старий, автор повісті «Загадки про мою смерть» (1941 р.). Неординарну назву твір отримав через вельми оригінальну вдачу прозаїка, котрому довелося вирішувати екзистенційну проблему життя й небуття протягом усіх шістдесяти трьох літ, відпущених йому долею. А ще у збірці з промовистою назвою «Нечиста сила» В. Королів відтворив під несподіваним ракурсом традиційні легендарно-казкові образи.

Можливо, захоплення Наталени Королевої легендами пов'язане і з бажанням хоча б у світі фантазії зректися від невтішного сьогодення. За спостереженням І. Тюрменко, повістярку не влаштовувала «замкненість еміграційного середовища. Вона прагнула вийти, бодай у творчості, за межі

⁵ Королева Н. Легенди старокиївські. Прага : Пробоем, 1942. Ч. 1. 100 с.

⁶ Королева Н. Легенди старокиївські. Прага : Пробоем, 1943. Ч. 2. 76 с.

⁷ Правописні особливості цитованих творів збережено.

апатії, песимізму, всього того, що знищує надію, енергію та пружину всього життя. Тому так активно шукає письменниця власний, неповторний шлях в літературі» [4, С. 16]. У ліричному вступі до «Легенд старокиївських» Наталена Королева змальовує сивобородого Фавна, котрий, насолоджуючись «прогрітим сонцем і теплою землею медовим повітрям», відчуває «тугу людського серця по незабутньому» [5, С. 438]. Вважаємо, що в словах улюбленого героя письменниця закумулювала провідну думку циклу «Легенди старокиївські».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчий набуток Наталени Королевої знайшов відгук у літературно-критичних публікаціях її сучасників Л. Биковського, Д. Віконської, Л. Гранички, М. Демковича-Добрянського, О. Дучимінської, О. Зілинського, П. Ісаїва, О. Копач, Г. Костельника, А. Курдидика, О. Лугового, О. Моха, Є. Пеленського, А. Струтинської та ін.

З нагоди відзначення сторіччя Наталени Королевої (кінець 80-х – початок 90-х років ХХ ст.) вийшли друком студії О. Бабишкіна, О. Мишанича, Ю. Пелешенка, Р. Федоріва, Вал. Шевчука, О. Шугая, які відкрили широкому колу читачів ім'я талановитої літераторки.

Нині інтерес науковців до оригінальної спадщини Наталени Королевої зростає. Так, уже в ХХІ сторіччі написана й захищена низка дисертацій (І. Голубовської, І. Остащука, К. Буслаєвої, Ю. Мельнікової, К. Усачової, Х. Венгринюк, О. Фірман); окремі аспекти життя та творчості письменниці досліджували В. Антофійчук, П. Дунай, Г. Іваночко, Ю. Ковалів, І. Ліховий, М. Комариця, М. Мушинка, І. Набитович, Я. Поліщук, Т. Попова-Мозовська, В. Просалова, Н. Сорока, І. Тюрменко, Д. Федака, М. Хороб, Г. Чопик, А. Шпиталь та ін. Не оминають своєю увагою науковці й цикл «Легенди старокиївські».

К. Буслаєва у статті «Міфологема золотого віку: Наталена Королева й Олег Ольжич» визначає названу міфологему лейтмотивом творчості повістярки; дослідниця наголошує на тому, що, спираючись на старовинні джерела, у «Легендах старокиївських» письменниця створює модель золотого віку й ідеальний край Тавриди-Аркадії. Також авторка статті стверджує: набутий у тривалих подорожах досвід дав змогу Н. Королевій усвідомити, що саме образ рідної Батьківщини є тим золотим віком дитинства, до якого ніколи не буде вороття [6].

Студія К. Усачової «Цикл «Легенди старокиївські» у творчому доробку Наталени Королевої» присвячена проблемі датування творів новелістики та специфіці авторських метатекстів двох періодів її творчості. Також дослідниця розглядає своєрідність трактування письменницею образів агіографічної літератури й давньоукраїнських міфів і переказів у циклі «Легенди старокиївські» [7].

В. Зотова та Г. Залогіна у праці «Мала проза Н. Королевої на тлі давньоукраїнської літератури: типологічні сходження» аналізують типологічні сходження в бароковій прозі новелістки і творах давньої української літератури («Повість минулих літ», «Слово про Ігорів похід»), які стали творчим підґрунтям для роботи письменниці над циклом «Легенди старокиївські». Науковиці вважають, що глибоко філософська, психологізована проза Наталени Королевої актуальна і в нашому сьогоденні [8].

Ю. Ковальчук у статті «Інтертекст як ключовий прийом створення власного інтерпретаційного «дивосвіту» у збірці оповідань⁸ «Легенди старокиївські» Наталени Королевої» розглядає інтертекст як літературне явище та інтертекстуальність аналізованої книжки. Зокрема дослідниця наводить приклади використання письменницею «авторської моделі» та «художнього мікрокосмосу» з метою підкреслення національної свідомості й самобутності українського народу [9].

В. Василенко у статті «Легенди старокиївські» Наталени Королевої: оновлення жанру» наголошує на прагненні новелістки заповнити лакуни в історії української минувшини. Дослідник вважає, що знання історії й археології в «Легендах...» поєднуються з творчою уявою, кількатисячоліття – реальна та міфічна – стихія творення України на перехресті західної і східної цивілізацій переростає в логічно впорядковану цілість [10, С. 106].

Мета статті – визначення авторських способів переосмислення традиційних мотивів та образів, з'ясування ідейно-художньої своєрідності легенди Наталени Королевої «Свангільд-князівна» (збірка «Легенди старокиївські»).

Виклад основного матеріалу. В основу сюжету «Свангільд-князівни» покладено легендарну історію заснування Києва, відому ще з «Повісті минулих літ». Літописець повідомляє, що «коли ж поляни жили особно і володіли родами своїми», між ними були три брати: Кий, Щек, Хорив і сестра їх Либідь. «І сидів Кий на горі, де нині узвіз Боричів, а Щек сидів на горі, яка нині зветься Щековицею, а Хорив – на третій горі, од чого й прозвалася вона Хоривицею. Зробили вони городок [і] на честь брата їх найстаршого назвали його Києвом» [11]. «...Кий же повернувся у свій город Київ. Тут він і скончав живоття своє. І два брати його, Щек і Хорив, і сестра їх Либідь тут скончалися» [11].

Вважалося, що Либідь у подібі білої лебідки провіщала про прийдешнє нещастя від води (не тільки дніпровської, а й усякої, зокрема й

⁸ Не можемо погодитись із використанням терміну «оповідання» стосовно збірки «Легенди старокиївські», де жанр визначений самою авторкою книжки, тим більше надалі у своєму дослідженні п. Ковальчук свою позицію щодо заявленої в назві статті жанрової форми жодним чином не коментує.

від однойменної річки). Загалом цей птах викликав не дуже приємні асоціації, бо завжди віщував про лиху годину: тихо пролітаючи над київською місциною, біла лебідка сигналізувала про «півбиду»; «голосіння» ж птаха – прогнозування великих неприємностей [12].

Наприкінці 19 століття О. Тулуб записав топонімічну легенду про походження назви річки Либідь. Показовим є перше речення тексту: «Не знаю, чи Либідь була сестра перших князів київських» [13, С. 47]. У цій легенді йдеться про надзвичайну красуню, котра гребувала численними шляхетними залиццями. Після смерті батька гордовита дівчина була змушена залишити княжий терем, оселившись на горі, поблизу Києва, в маленькій хатині. Молода самітниця дні й ночі ридала, втрачаючи свою вроду. Ніби дощова хмарка, вона вся змінилася на сльози, які спливали на діл і помалу утворювали невеличкий струмочок. Оцей струмочок пізніше на її пам'ять назвали Либіддю, а саму гору – Дівич-горою [13, С. 48]. Фольклорний твір не тільки фіксує народну етимологію київських топонімів, а й засуджує пихатість і самозакоханість. Та читач відчуває співчуття до гоноровитої князівни, яка і в потойбіччі не може знайти спокою: «От звідти опівночі можна чути завжди якісь стогони й плачі, а дерева й кущі, що ростуть на горі, від подиху вітру заводять своїми листками якісь зловісні зойки» [13, С. 48].

На нашу думку, ця топонімічна легенда не пов'язана з епічним циклом про засновників Києва, адже, по-перше, оповідач сам у цьому не впевнений; по-друге, не згадуються брати Кий, Щек і Хорив, при яких їх сестра завжди посідає дещо маргінальну позицію, – в аналізованому творі, навпаки, Либідь перебуває в центрі сюжету; по-третє, в легенді фігурують другорядні безіменні персонажі – князь-батько, наречені-невдахи, князь-наступник тощо.

Батько Наталени Королевої був далеким нащадком вікінга Вільфреда Швена та данської принцеси Сванельд (українською обидві власні назви перекладаються словом «лебідь»). У центрі родинного герба Дунін-Борковських знаходиться зображення лебедя [4, С. 6]. Для письменниці численні родинні легенди та перекази мали велике значення. Наталена Адріанівна згадувала фамільну легенду, за якою остання жінка з батькового роду помре вигнанкою на чужині, спокутуючи провинність Сванельд, котра з власної волі залишила ріднизну й поїхала на чужину з вікінгом Вільфредом. Письменниця була переконана, що саме на ній і закінчиться батьківський рід (власне, так і сталося). Погодимось з І. Тюрменко, яка найбільшою трагедією і болем Н. Королевої називає відірваність від рідної іспанської землі, насолодитися смаком якої вона сповна так і не змогла. Літераторка наче крапля своє серце на частини, вважаючи своєю

батьківщиною Іспанію, а поживним джерелом для душі та витонченого духовного світу – Україну [4, С. 10].

Слово «Свангільд» складається з двох давньоісландських основ: Svangr – поет. лебідь, Hildir – поет. битва [16]. Авторка розкриває етимологію імені своєї героїні: «Лебідь» не тільки ім'я її, це символ і краю її й її роду: знак у королівському данському гербі» [5, С. 370]. Однак таке пояснення ми знаходимо не в «Легендах старокиївських», а в повісті «Предок» (ще одна символічна назва). Тож поза всяким сумнівом, образ Свангільд – легендарної прародительки Дунін-Борковських дуже важливий для літературної спадщини Королевої

У повісті «Предок» примара пращурки з'являється перед її далеким нащадком Адамом Дуніним-Борковським у «лебеді-човні» дитячих мрій Адамових [5, С. 370]. У цьому епізоді авторка кидає місточок із минулого свого роду у власне майбутнє, згадуючи про прокляття, накладене на Свангільд та її нащадків. Бодем і відчаєм просякнуті слова Свангільд, звернені до «доньки останньої» з її крові: «На чужині й та – остання! – помре... ані краю, ні дому свого не пізнавши. Скрізь своя – не своя, скрізь чужа – не чужа, не уймється корінням, бо нерозважно вирвала я коріння з рідної землі!...» [5, С. 371]. Власне, усе своє непросте життя Наталена Королева прагнула «пізнати дім свій».

О. Мох наголошував на тому, що «Свангільд-князівна» «хоч ідеєю (вірність обітові) позитивна, то проте вся в темних кольорах тих моментів «Предка», де з нього виходить якесь родинне детерміністичне фатум-прокляття» [2].

В. Василенко вважає, що авторка, романтизуючи сюжет про легендарних засновників Києва, стилізує свій твір під скандинавську сагу, ототожнюючи Либідь зі Свангільд, однією з героїнь «Старшої Едди». Незмінність долі, віра в її напередвизначеність – провідний мотив варязької саги – Н. Королева переносить до свого твору [10, С. 111–112].

У душі скандинавських епічних пісень легенда Наталени Королевої зображує мужніх вікінгів Кия (Кніва), Щека, Хорива та їх сестру Свангільд (Либідь), лицаря Ерика Гаарфагера. Письменниця розвиває типовий для саги мотив – розповідь про плавання в далекі краї. Дійсність переплітається із мріями красуні Свангільд, яка хоче вирватись із засніженої країни. Авторка колоритно змальовує образ вічного холодного краю: снігові феї з кришталево-блискучими очима, срібні, блискучі, мов лід, холодні, неначе крига, незламні, вічні кайдани, олив'яні сиві хвилі завжди суворого Балту; контрастні картини: чорні круки, що «зловісно ходять по сніговому полю, немов збираються на чорну урочисту раду, що на ній мова лише про смерть, про ніч, про студінь...» [5, С. 482]. Свангільд уявляє далекий заморський

світ як протиставлення рідній домівці: чорні зловісні круки – срібнокрилі лебеді; снігові поля – тремтяче повітря, повне барв, просякне медом і стиглими овочами; туга і вічна ніч – радість і краса; день і життя.

Н. Королева своєрідно використовує інший традиційний мотив скандинавського епосу – сватання. У скандинавській традиції шлюб був здебільшого договірною угодою між родинами, а не союзом, заснованим на романтичному коханні. Заручини передбачали переговори, включно з обговоренням приданого та викупу нареченої, й оформлювалися шляхом обміну символічними подарунками. Така зосередженість на економічних і соціальних альянсах, створених через шлюб, різко контрастує із сучасним акцентом на індивідуальному виборі – основі шлюбу. Але романтична натура письменниці повстає проти утилітарного уявлення про шлюб без кохання. Її вільнолюбна героїня «нестримна й бурлива, як гейзер, вона зірве всі покривки, розсадить уложені звичаєм крижані пута, зірве братами призначені заручини і вирветься з цієї білої змори» [5, С. 483].

У легенді Наталени Королевої про сватання мовиться тричі. Та жодне із сватань (казкових і реальних) не завершується заручинами, а тим більше весіллям. На початку твору Свангільд вслухається в добре відому їй казку про сватання Фрости-богатиря, яку сестра Інгрід розповідає власним дітям. Герой казки подав судженій свій володарський жезл із чарівними рунами, «в яких були зазначені всі таємниці смерті. Бо ж смерть існувала давніше – ще перед життям, як ніч була перед світлим днем. Тому і таємства смерті старші...» [5, С. 482]. Власне, ця казка є застереженням для Свангільд: недаремно авторка робить важливе уточнення про те, що Інгрід не розказувала казку, а чинила зарікання.

Друге сватання не відбувається через непохитну вдачу Свангільд, котра ладна жити, «як муж», аніж відмовитись від мрій та марнувати свій вік із нелюбом, обраним за звичаєм братами. Горда Свангільд жорстоко відмовляє лицареві Ерикові Гаарфагеру, вертаючи йому подарунки на майбутні заручини. Вражений вікінг не може пережити такої образи: «холодне лезо Ерикового меча вгасило переповнене кров'ю його гаряче серце» [5, С. 486]. У цей момент Ерик надсилає колишній нареченій жахливе прокляття.

На думку Д. Короля, на прикладі героїчного епосу та саг окреслюється доволі специфічний візерунок із принципових для північних германців складових: гідності, долі та удачі. Ці три компоненти впливали на все життя людини, а оскільки складалося воно не завжди так, як хотілося, не лишалося нічого іншого, окрім віднаходження якнайповнішої само-реалізації саме в момент власної смерті [14, С. 69]. Тож герой легенди чинить як істинний вікінг.

Згодом дружинник Ізмарагд-Святогор Путятич, закоханий у Либідь-князівну (так прозвали Києву сестру городяни за біле вбрання жрекині), бажатиме шлюбу з нею. Однак його заповітна мрія залишиться нездійсненою – Свангільд, що порушила обітницю, має бути покарана за кохання. Дівчина випадково вбиває нареченого.

Д. Король акцентує на тому, що в давньоісландських текстах на позначення білого кольору використовувалися слова «hvítr» – щось сакральне, священне і «fölr» – блідий, бляклий, білесий; остання лексема також стосувалася мерців, карликів, велетів, тобто істот Нижнього світу (д-ісл. «fela» заховувати, ховати – водночас символіка прихованого, потаємного, та похорон як таких). Науковець звертає увагу й на характерну для едичної традиції зловорожу атрибутику імлі та туману [15].

І в своїй легенді авторка дотримується давніх традицій, буквально перенасичуючи текст білим кольором (власне, в тексті прикметник «білий» разом з однокорінними словами трапляється 21 раз). Описуючи край вічних снігів, в якому скніє юна Свангільд, письменниця наділяє слово «білий» лиховісним значенням д.-ісл. лексеми «fölr». Безнадія дівчини посилюється образами нескінченного холоду, снігу й криги, з яких важко вирватись: «невидна, чарівна істота чарами студеного слова заковує юну Свангільд у срібні, блискучі, мов лід, холодні, неначе крига, незломні, вічні кайдани» [15, С. 482].

Образ ворожої імлі також посилює відчуття тривоги. Спочатку золотокоса дівчина із сумом вдивляється в білу імлу за вікном, тужачи за далеким «чарівно-красним світом». А далі моторошна імла провіщатиме появу примари її мертвого нареченого Ерика Гаарфагера. Показово, що для Свангільд її фантазії важать значно більше за реальність; заради вимріяної землі й уроденого⁹ лицаря – «соняшного сина» вона відмовляє чорнявому Ерикові, бо ще тоді живий вікінг для дівчини – то примара, а вигаданий «соняшний син» – дійсність.

У «київській» частині легенди перед нами постає Свангільд – жрекиня, «незмінно в одязі білій, у білім завої, а як у храмі – з білим квіттям» [5, С. 487]. Тут прикметник білий вживаний у значенні «hvítr» – щось сакральне, священне. Н. Королева також наводить приклад «народної етимології»: прості люди, спостерігаючи за тим, як посвятна діва в білому строї годувала з рук білих лебедів, стали кликати чужинку Дівою Либіддю, Лебідь-князівною.

Героїня легенди порушує традиції своїх предків, і за це жорстоко карається: поза її бажанням передчасно гинуть претенденти на руку дівчини –

⁹ Від слова уроїти – увити, подумати.

вікінг Ерик Гаарфагер та київський дружинник Ізмарагд-Святогор Путятич. Як прояв долі можна трактувати й незабавний потяг Свангільд до далекого чужого краю; а також і те, що вбивча стріла влучила саме в талісман Путятича. Водночас Наталена Королева порушує філософську проблему: чи має людина владу над своєю долею, чи все вже визначено наперед? Це питання залишається актуальним і нині, коли люди намагаються знайти баланс між зовнішніми обставинами та власною здатністю впливати на життя.

Також у «Свангільд-князівні» авторка художньо реалізує проблему, важливу для всієї її творчості: боротьба жінки за право на вільний вибір власного життєвого шляху. Твір показує зіткнення особистості, яка прагне свободи, із жорсткими суспільними нормами. Свангільд не бажає підкорятися зовнішнім обставинам. У сучасному світі ця проблема набуває різних форм: це може бути конфлікт між особистими бажаннями та очікуваннями сім'ї, соціальний тиск або необхідність виборювати своє місце в житті тощо. Либідь-князівна уособлює сильну, незалежну жінку, котра не боїться захищати власну гідність.

Письменниця створила пам'ятну галерею героїнь, кожна з яких відстоює право на свободу вибору. Ноель («Без коріння»), Естрельїта («Шляхами і стежками життя»), Ізі («Сон тіні»), Колумба («1313»), Марія з Магдали («Quid est veritas?»), Наталена («Дев'ята»), Філомена («Зустріч»), Олеся («З казок життя (Роксолана)») і горда Свангільд мають силу пуститись до плавання розбурханим життєвим морем, торуючи власну дорогу. У натурах згаданих героїнь виразно простежується автобіографічне начало, адже в захопленні духовно сильними постатями, безсумнівно, відбилася неординарна вдача й життєва сміливість самої Наталени Королевої. З іншого боку, у виборі емансипованих персонажів виявляється як авторське розуміння потреб нової епохи, так і продовження літературних традицій, започаткованих Ольгою Кобилянською та Лесею Українкою.

Висновки. У легенді «Свангільд-князівна» Наталена Королева художньо осмислює середньовічну історію. Авторка майстерно поєднує історичні реалії скандинавської культури, символіку та глибокий психологізм, створюючи цілісний художній світ, сповнений трагізму, містики й боротьби особистості з визначеною долею. Центральною в легенді є постать Свангільд – жінки, яка прагне самостійно обирати свій шлях, протиставляючи власну волю патріархальному суспільству, що нав'язує їй певну роль. Її внутрішня боротьба, бажання свободи та власного вибору стають центральними мотивами твору, які перегукуються з актуальними питаннями про місце жінки в суспільстві та про її право на самовизначення. Свангільд не хоче коритися традиціям, які визначають

долю без її згоди. Це питання дотепер актуальне, коли жінки у всьому світі продовжують боротися за рівні права, свободу вибору, можливість самореалізації та проти нав'язаних суспільних ролей.

Через образ головної героїні авторка ставить під сумнів усталені соціальні норми й показує трагізм людини, що прагне вийти за межі нав'язаних традицій. Легенда «Свангільд-князівна» є не просто переказом давньої історії, а глибоким філософсько-психологічним твором, де особиста драма героїні перегукується із загальнолюдськими питаннями боротьби за свободу, за право жінки на самовизначення.

Художня своєрідність твору виявляється через символізм, глибокі психологічні портрети, експресивну мову й образність. Використання архаїчної лексики, поетичної стилістики та містичних мотивів надає творові епічного звучання, підсилюючи його філософський підтекст. Таким чином, легенда «Свангільд-князівна» виходить за межі середньовічної історії, заглиблюючись у філософські роздуми про природу свободи, про людську долю та трагізм особистого вибору. Це робить твір не лише мистецьки довершеним, а й актуальним у будь-яку епоху. Твір Наталени Королевої є визначним зразком авторської художньої інтерпретації середньовічних фольклорних мотивів, що поєднує елементи історизму, символізму та психологізму.

Література:

1. Королева Н. Сторінка з книги. *Дзвони*. 1932. № 11. С. 698–713.
2. Мох О. «Легенди старокиївські». Спроба характеристики літературної творчості Н. Королевої. *Краківські вісті*. 27 січня 1943 р. URL: <https://zbruc.eu/node/75912> (дата звернення: 27.02.2025).
3. Копач О. Наталена Королева. Вінніпег : Накладом УВАН, 1962. 36 с.
4. Наталена КОРОЛЕВА. Життя і творчість у документах та матеріалах (до 120-річчя з дня народження) : збірка документів / уклад. та автор передмови І. Тюрменко. Київ : Дельфін, 2008. 88 с.
5. Королева Н. Предок : іст. повісті. Легенди старокиївські / упоряд., авт. післямови та приміт. О. В. Мишанич. Київ : Дніпро, 1991. 670 с.
6. Буслаєва К. Міфологема золотого віку : Наталена Королева й Олег Ольжич. *Вісник Запорізького державного університету. Серія Філологічні науки*. 2002. № 3. С. 26–30.
7. Усачова К. Цикл «Легенди старокиївські» у творчому доробку Наталени Королевої. *Слово і час*. 2010. № 10 (598). С. 18–23.
8. Зотова В., Залогіна Г. Мала проза Н. Королевої на тлі давньоукраїнської літератури : типологічні сходження. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Вип. 23. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2018. С. 140–143.
9. Ковальчук Ю. А. Інтертекст як ключовий прийом створення власного інтерпретаційного «дивосвіту» у збірці оповідань «Легенди старокиївські» Наталени Королевої. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Вип. 14, т. 2. С. 161–166.

10. Василенко В. «Легенди старокиївські» Наталени Королевої : оновлення жанру. *Філологічний часопис*. 2023. Вип. 2 (22). С. 103–114.

11. Літопис руський / пер. з давньорус. Л. Є. Махновця ; відп. ред. О. В. Мишанич. Київ : Дніпро, 1989. URL: <http://litopys.org.ua/litop/lit01.htm> (дата звернення: 03.03.2025).

12. Либідь. *Велика Українська Енциклопедія*. URL : <https://vue.gov.ua/%D0%9B%D0%B8%D0%B1%D1%96%D0%B4%D1%8C> (дата звернення: 02.03.2025).

13. Тулуб О. Київ та його давня давнина у творах народних : зб. матеріалів фольклору про Київ / передм., упоряд. В. Ульяновський ; упоряд. В. Пилипенко. Київ : Унісерв, 2011. 242 с.

14. Король Д. Смерть у проявах давньоскандинавської ментальності (спроба реконструкції за базовою танатичною моделлю). *Наукові записки НаУКМА : Теорія та історія культури*. 2006. Т. 49. С. 68–75.

15. Король Д. Тваринні символи сновидінь та кольорове навантаження в скандинавській міфологічній традиції. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія № 7 : Релігієзнавство. Культурологія. Філософія* : зб. наукових праць. 2007. Вип. 15. С. 155–160.

16. A concise dictionary of Old Icelandic by Zoëga, Geir Tómasson, 1857-1928. Oxford : Clarendon Press, 1952. URL: <https://cleasby-vigfusson-dictionary.vercel.app/> (дата звернення: 02.03.2025).

References:

1. Koroleva, N. (1932). Storinka z knyhy [A page from the book]. *Dzvony – The Bells*, 11, 698–713 [in Ukrainian].

2. Mokh, O. (1943). «Legendy starokyivski». Sproba kharakterystyky literaturnoi tvorchosty N. Korolevoi. [«Ancient Kyivan Legends». An attempt to characterize the literary work of N. Koroleva]. *Krakovski visti – The Krakow News*. URL: <https://zbruc.eu/node/75912> (reference date: 27.02.2025) [in Ukrainian].

3. Kopach, O. Natalena Koroleva [Natalena Koroleva]. Vinnipeh : Nakladom UVAN, 1962 [in Ukrainian].

4. Natalena KOROLEVA. Zhyttia i tvorchist u dokumentakh ta materialakh (do 120-richchia z dnia narodzhennia) : zbirka dokumentiv [Natalena KOROLEVA. Life and creativity in documents and materials (to the 120th anniversary of his birth) : a collection of documents]. (2008) / uklad. ta avtor peredmovy I. Tiurmenko. Kyiv : Delfin [in Ukrainian].

5. Koroleva, N. (1991). Predok : ist. povisti. Lehendy starokyivski [An Ancestor : Historical Novels. Ancient Kyivan Legends] / uporiad., avt. pisliamovy ta prymit. O. V. Myshanych. Kyiv : Dnipro [in Ukrainian].

6. Buslaieva, K. (2002). Mifolohema zolotoho viku : Natalena Koroleva y Oleh Olzhych [Mythology of the Golden Age : Natalena Koroleva and Oleg Olzhych]. *Visnyk Zaporizkoho derzhavnogo universytetu. Seriiia Filolohichni nauky – The Bulletin of Zaporizhzhia State University. Series Philological Sciences*, 3, 26–30 [in Ukrainian].

7. Usachova, K. (2010). Tsykl «Lehendy starokyivski» u tvorchomu dorobku Nataleny Korolevoi [The Cycle «Ancient Kyivan Legends» in the Creative Work of Natalena Koroleva]. *Slovo i chas – Word and Time*, 10 (598), 18–23 [in Ukrainian].

8. Zotova, V., Zalohina, H. (2018). Mala proza N. Korolevoi na tli davnoukrainskoi literatury : typolohichni skhodzhennia [N. Koroleva's Small Prose on the Background of Old Ukrainian Literature : Typological Connections]. *Suchasni problemy movoznavstva ta literaturoznavestva – The Contemporary problems of linguistics and literary studies*, 23, 140–143 [in Ukrainian].